

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد بندرعباس

دانشکده: علوم انسانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته: حقوق جزا و جرم‌شناسی

عنوان:

بررسی سیاست جنایی ایران در مقابله با احتکار

استاد راهنما:

دکتر سیروس ضرغامی

نگارنده:

مسعود جاشونیای هرمزی

تابستان ۹۸

برای اطلاع از آخرین اخبار و رویدادها،
لطفاً به صفحه ما در شبکه‌های اجتماعی
مراجعه کنید.

تاییدیه هیات داوران جلسه دفاع

از این پایان نامه در تاریخ ۹۸/۴/۲ با حضور اساتید راهنما، مشاور، داور در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس با موفقیت دفاع به عمل آمد و مورد تایید قرار گرفت.
نام و نام خانوادگی دانشجو: مسعود جانشونبای هرمزی
رشته: حقوق جزا جرم شناسی
عنوان پایان نامه: بررسی سیاست جنایی ایران در مقابله با احتکار

تاریخ دفاع: ۹۸/۴/۲

هیئت داوران:

ردیف	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱-	دکتر سپروس ضرغامی		
۲-	دکتر سید عبدالجبار هاشمی		
۳-	دکتر ابودر سالاری فر		

فرم تمهیدنامه اصالت رساله یا پایان نامه

تاریخ :
شماره :
پیوست :

دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس
تمهید نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجناب مسعود جاشونپای هرمزی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد تا پیوسته / دکترای حرفه ای / دکترای تخصصی در رشته حقوق جزا و جرم شناسی در تاریخ ۹۸/۴/۲ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی سیاست جنایی ایران در مقابله با احتکار با کسب نمره ۸۰/۱۰۰ درجه نهایی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم.

(۱) این پایان نامه / رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجناب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

(۲) این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

(۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

(۴) چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجناب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: مسعود جاشونپای هرمزی

تاریخ امضاء: ۱۳۹۸/۴/۱۵

پاسکزاری:

الهی، تو را به وسعت بیکران عظمت پاس می گویم که توانم دای تاب‌برک دیگری از دفتر زندگی ام را با موفقیت ورق بزنم.
اکنون که در سایه لطف و کرم پروردگار انجام این تحقیق به پایان رسیده، کمال تشکر و قدردانی را از جناب آقای دکتر سیروس ضرغامی
استاد راهنمای اینجانب، که با صبر و شکیبایی مراد طی انجام این پایان نامه یاری نمودند و همچنین علت اشتیاق من در به اتمام رساندن
این دوره از تحصیل بودند را دارم.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱
مقدمه.....	۲
۱- بیان مسئله.....	۳
۲- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۴
۳- پیشینه تحقیق.....	۵
۴- اهداف تحقیق.....	۹
۵- سوالات تحقیق.....	۹
۶- فرضیه های تحقیق.....	۱۰
۷- روش انجام تحقیق.....	۱۰
۸- ساختار تحقیق.....	۱۱
فصل اول: مفاهیم نظری.....	۱۲
مبحث اول- احتکار.....	۱۳
گفتار اول- معنای لغوی و اصطلاحی احتکار.....	۱۳
بند اول- احتکار در لغت.....	۱۳
بند دوم- احتکار در اصطلاح.....	۱۴
گفتار دوم- انواع احتکار.....	۱۶
بند اول- احتکار نوع اول.....	۱۶
بند دوم- احتکار نوع دوم.....	۱۷

بند سوم - احتکار نوع سوم.....	۱۸
بند چهارم - احتکار نوع چهارم.....	۱۸
بند پنجم - احتکار نوع پنجم.....	۱۹
گفتار سوم - پیشینه احتکار.....	۱۹
مبحث دوم - سیاست جنایی و مسائل مرتبط با آن.....	۲۲
گفتار اول - مفهوم سیاست جنایی.....	۲۲
بند اول - معنای مضیق.....	۲۳
بند دوم - معنای موسع.....	۲۳
گفتار دوم - انواع سیاست جنایی.....	۲۴
بند اول - سیاست جنایی تقنینی.....	۲۴
بند دوم - سیاست جنایی قضایی.....	۲۵
بند سوم - سیاست جنایی اجرایی.....	۲۶
بند چهارم - سیاست جنایی مشارکتی.....	۲۷
مبحث سوم - جرم اقتصادی.....	۲۸
گفتار اول - تعریف و ماهیت جرم اقتصادی.....	۲۸
بند اول - تعریف جرم اقتصادی.....	۲۸
بند دوم - ماهیت جرایم اقتصادی.....	۲۸
بند سوم - ویژگی های جرایم اقتصادی.....	۲۹
بند چهارم - برخی از تفاوت های میان جرم اقتصادی و مالی.....	۳۱
گفتار دوم - پیشینه ی تدوین قوانین در حوزه ی جرایم اقتصادی.....	۳۳
بند اول - شیوه سنتی.....	۳۳

بند دوم- شیوه تدوین قانون خاص.....	۳۵
فصل دوم:علل، عوامل و آثار زمینه ساز احتکار.....	۳۷
مقدمه.....	۳۸
مبحث اول- عوامل زمینه ساز احتکار و آثار آن.....	۳۸
گفتار اول- عوامل اقتصادی.....	۳۸
بند اول- ساخت و کارکرد بازار.....	۳۸
بند دوم- عدم ثبات قیمت و عرضه کالا.....	۴۰
بند سوم- عدم جانشینی کالا.....	۴۱
گفتار دوم- عوامل سیاسی، اجتماعی.....	۴۱
بند اول- پیدایش نظام سرمایه داری و تکامل احتکار.....	۴۲
بند دوم- بروز جنگ ها و ناامنی های اجتماعی.....	۴۳
بند سوم- تغییر در سیاست دولت.....	۴۴
مبحث دوم- مورد و محل احتکار از دیدگاه حقوقی.....	۴۵
گفتار اول- عنصر مادی.....	۴۵
بند اول- عنصر مادی جرم احتکار در قانون مجازات اخلال گران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹/۹/۱۹.....	۴۵
بند دوم- عنصر مادی جرم احتکار در قانون نظام صنفی کشور.....	۴۶
بند سوم؛ شروع به جرم احتکار.....	۴۸
گفتار دوم- عنصر روانی.....	۴۹
بند اول- عمد عام.....	۴۹
بند دوم- عمد خاص.....	۴۹

مبحث سوم- آثار احتکار.....	۵۲
گفتار اول- آثار اقتصادی.....	۵۲
بند اول- گرانی قیمت.....	۵۲
بند دوم- نارسایی در سیستم توزیع.....	۵۳
بند سوم- آسیب به ساخت های اقتصادی کشور.....	۵۳
گفتار دوم- آثار سیاسی اجتماعی احتکار.....	۵۴
بند اول- تسلط سرمایه داران بر اقتصاد.....	۵۴
بند دوم- طبقاتی شدن جامعه.....	۵۶
فصل سوم: سیاست جنایی پیشگیرانه و مقابله ای با احتکار.....	۵۷
مبحث اول- روش های پیشگیرانه ای مقابله با احتکار.....	۵۸
گفتار اول- پیشگیری اجتماعی.....	۵۸
بند اول- آموزش و ارتقاء سطح آگاهی عمومی.....	۵۹
بند دوم- تجهیز رسانه ای.....	۵۹
گفتار دوم- پیشگیری وضعی.....	۶۰
بند اول- شفاف سازی.....	۶۰
بند دوم- رفع تعارض منافع.....	۶۱
بند سوم- گزارش دهی.....	۶۱
بند چهارم- اعلام دارایی ها.....	۶۱
مبحث دوم- سیاست جنایی مقابله ای.....	۶۲
گفتار اول- پیشینه اقدامات مقابله ای با احتکار.....	۶۲
بند اول- پیشینه فقهی مقابله با احتکار.....	۶۲

بند دوم - پیشینه حقوقی مقابله با احتکار.....	۶۹
گفتار دوم - مجازات محترکان.....	۸۰
بند اول - محترکان صنفی.....	۸۰
بند دوم - محترکان غیر صنفی.....	۸۱
گفتار سوم - مراجع رسیدگی کننده.....	۸۲
بند اول - دادگاه انقلاب.....	۸۲
بند دوم - سازمان تعزیرات حکومتی.....	۸۳
(نتیجه گیری، پیشنهادات).....	۸۵
الف - نتیجه گیری.....	۸۶
ب - پیشنهادات.....	۸۸
منابع و مآخذ.....	۹۰

چکیده

احتکار از نظر عقلی، شرعی و قانونی به لحاظ اینکه خرید مردم را محدود یا متوقف می سازد عملی مذموم بوده و در قوانین موضوعه به عنوان یک بزه در خصوص کالای ضروری جامعه مورد جرم انگاری قرار گرفته است. در این نوشتار محقق بر این است که با طرح موضوعات مرتبط با موضوع احتکار به بررسی مسائل مختلف مربوط به احتکار از جمله عوامل زمینه ساز مربوط به احتکار و عناصر تشکیل دهنده جرم احتکار و همچنین آثار پس از آن را مورد بررسی قرار دهد. در ادامه به بررسی سیاست جنایی ایران در خصوص این بزه پرداخته می شود از این رو در پژوهش حاضر شامل سه فصل می باشد که در فصل اول به عنوان کلیات به بررسی مفاهیم کلیدی و پر تکرار تحقیق پرداخته شده است در فصل دوم به بررسی علل و عوامل و آثار احتکار، در فصل سوم نیز به بررسی چگونگی استفاده از سیاست های جنایی و سیر تحول قوانین جهت پیشگیری و مقابله با این پدیده پرداخته می شود در پایان نیز با بررسی کلی مطالب پس از بیان شده نتیجه گیری به ارائه پیشنهادات، اختصاص می یابد.

کلید واژگان: احتکار، سیاست جنایی، جرایم اقتصادی.

مقدمه

استخوان بندی و اسکلت همه نظام های اجتماعی و سیاسی بر پایه اقتصاد متکی است. از این رو هر گونه تزلزل و بی عدالتی که در آن رسوخ کند تمام ارکان جامعه را تحت تاثیر قرار می دهد. از جمله جرایم علیه اموال که از دیرباز اقتصاد جوامع را تحت تاثیر قرار داده بزه احتکار می باشد که با رشد روز افزون جوامع شاهد آثار گسترده آن می باشیم این بزه را باید نوعی بیماری اقتصادی- اجتماعی دانست که اگر هر چه زوتر درمان نشود، ممکن است دامنه آن بیش از پیش گسترش یافته و گرفتاری های بیشتری را برای کل اقتصاد فراهم سازد. از لحاظ تاریخی نیز احتکار امری پر سابقه بوده و اختصاصی به زمان حاضر ندارد، که متأسفانه این دسته از اعمال نامشروع از قدیم الایام تا به حال به عنوان یکی از دشواری های بزرگ جوامع بوده و هست چرا که در این زمینه تنها دسته ای از افراد طمع کار و سودجور، سودهای هنگفتی را به جیب می زنند و ضربه های بسی خطرناک بر پیکره اقتصاد و جامعه برجای می گذارند چرا که احتکار در واقع نوعی کاهش یا متوقف کردن جریان توزیع کالا توسط عده ای محدود از افراد جامعه با توجه به وضع بازار و خصوص تقاضای تحریک شده خریداران به منظور بالا بردن قیمت و درآمد حاصل از افزایش قیمت کالا صورت می گیرد که سرانجام موجب افزایش تقاضا بر عرضه و منجر به پیدایش تورم و افزایش سعودی قیمت ها می گردد و از آنجایی که موجب آشفتگی در نظام اقتصادی جامعه و ایجاد بازار سیاه می شود قانون گذار برای این دسته از اعمال تحت عنوان احتکار جرم انگاری کرده است. قانون گذار ایران جهت مقابله با این پدیده سیاست جنایی خاصی را برگزیده که بر گرفته از مبانی شرعی می باشد. چنانچه که از عنوان پایان نامه مشخص است سیاست جنایی دسته ای از اقدامات جهت پیشگیری و مقابله با پدیده های مجرمانه است از این رو آنچه که پایان نامه حاضر سعی شده در خصوص آن بررسی و بحث صورت پذیرد همین سیاست جنایی مقنن در برخورد با این پدیده می باشد.

امید است پایان نامه حاضر مورد توجه و قبول خوانندگان محترم واقع گردد و همواره با پیشنهادات و نظرات ارزشمند خود نویسنده را یاری نمایند.

۱- بیان مسئله

اقتصاد در زندگی افراد جامعه، نقش بی بدیلی را ایفا می کند و به دلیل برخورد مستقیم با زندگی مردم، یکی از ارکان اساسی هر جامعه بوده و به هیچ عنوان نمی توان آن را نادیده گرفت. در هر کشوری برای اعمال قوانین کیفری و پیشگیری از جرائم اقتصادی و بزهکاری و نیز درمان و اصلاح بزهکاران و موضوعات مشابه، رویه های متفاوتی وجود دارد، که مخصوص آن کشور بوده و معمولاً محصول اراده جمعی آن کشور می باشد. اقدامات و روش هایی که در راستای امور فوق در هر کشوری اتخاذ و اعمال می شود، سیاست جنایی آن کشور را تشکیل می دهد. هدف از سیاست جنایی در حقوق اقتصاد مبارزه با فساد و جرائم اقتصادی است. احتکار یکی از مهم ترین معضلات اقتصادی می باشد که سیستم اقتصادی و بازار مصرف یک جامعه را می تواند تحت تاثیر قرار دهد، پدیده احتکار ممکن است تحت تاثیر عوامل گوناگونی اعم از طبیعی یا غیر طبیعی رخ دهد، از جمله این عوامل می توان به خشک سالی، سیل، آفات طبیعی، جنگ و... اشاره کرد. از این رو پدیده احتکار به عنوان یک بزه اقتصادی از این جهت دارای آثار سوء و پیامدهای شدید برپیکره بازار توزیع و جامعه مصرف دارد، چرا که این عمل با جمع آوری و نگهداری کالای مورد نیاز و ضروری مردم و به قصد عرضه آن کالا با قیمت های بالا و با هدف به دست آوردن سودهای فروان و آنی انجام می پذیرد. مطالعه در خصوص نحوه برخورد با محتکران و سیاست جنایی در خصوص مقابله با این پدیده از این منظر مورد اهمیت می باشد که پدیده احتکار همواره به دنبال خود آثار زیان بار اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر جامعه تحمیل می کند پدیده احتکار آثار منفی فرهنگی همچون؛ ایجاد رذایل اخلاقی همچون بخل، حرص و طمع، بی رحمی و قساوت، تهی شدن از وجدان اخلاقی با خود به همراه دارد از سوی نیز اثرات اقتصادی سو همانند؛ بالا رفتن قیمت ها، ایجاد تورم در بازار، کاهش قدرت خرید افراد جامعه علی الخصوص قشر کم درآمد و به دنبال آن سایر معضلات گریبان گیر جامعه می شود. در شرایطی که جامعه و سیستم اقتصادی با مشکلات اساسی در حال مقابله هستند عده ای در داخل جهت رسیدن به سودهای کلان و آنی بدون توجه به شرایط اقتصادی سایر اعضای اجتماع دست به انجام این عمل ناشایست می زنند.

برای صیانت و حمایت از نظام اقتصادی بایستی برنامه ریزی‌های دقیق و علمی برای کوتاه مدت و دراز مدت، هم از جهت اقتصادی و هم از لحاظ حقوقی صورت گیرد. بنابراین اولین حامی نظام اقتصادی خود علم اقتصاد و آخرین حامی آن حقوق جزا می‌تواند باشد. تدبیر و چاره اندیشی اصولی سیستم تقنینی جامعه در قالب شناسایی و جرم انگاری اعمال مذکور به عنوان اولین قدم در راه مبارزه کیفری نقش تعیین کننده‌ای در موفقیت جامعه در قبال این جرائم دارد.

از این رو هدف پایان نامه حاضر این می‌باشد که پدید شوم احتکار را مورد بررسی قرار داده و سیاست جنایی ایران در جهت مقابله با این پدیده را مورد ارزیابی و مطالعه قرار دهد چرا که دنبال کردن و به کارگیری یک سیاست جنایی مناسب می‌تواند تاثیرات بسیاری فروانی در جهت مقابله، کاهش، جلوگیری از این پدیده در سطح جامعه و بازار مصرف داشته باشد.

۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

اقتصاد کشور نبض تپنده و قدرت هر جامعه ای می‌باشد به گونه ای که هر اجتماعی با تکیه بر پایه های نظام اقتصادی قدرتمند می‌تواند از لحاظ سیاسی مطرح و با ثبات بماند و به عبارتی هر کشوری با روی آوردن به اقتصاد محکم و استوار می‌تواند در جهت دستیابی به یک نظام با صلابت تبدیل گردد. ضرورت تحقیق درباره جرم احتکار و معضلات گسترده آن که نظام اقتصادی و بازار را دچار بحران و اخلال می‌نماید بالاخص در دوران کنونی برای همه دانش پژوهان اظهر من الشمس است چرا که استحکام تمام بنیان ها، سیستم ها و نظام های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر اقتصاد کشور استوار می‌گردد از این رو به سبب اهمیت و عمومیت آثار مخرب احتکار بر اقتصاد و حیات جامعه و اثرات سوء آن اهمیت تحقیق در این باره را دو چندان می‌نماید.

۳- پیشینه تحقیق

- رستگار، حسن و علی شهسواری، ۱۳۹۶، جرم انگاری اختکار در حقوق ایران، نخستین کنگره بین المللی حقوق ایران با رویکرد حقوق شهروندی، تهران، مرکز همایش های بین المللی توسعه داتیس،
طبق یافته های این پژوهش دین اسلام به حقوق مصرف کننده، مسئولیت دولت در این زمینه و اقدامات ضروری برای حمایت از آن پرداخته است. نهی از اختکار در معاملات تنها نمونه هایی برای حمایت از حقوق مصرف کننده در حقوق ایران است. اختکار از ویژگی اقتصاد عقب مانده و ما قبل عصر رقابت و تولید انبوه است که با مسیله انحصار پس از عصر رقابت، ماهیتا متفاوت است
- مهدی پور، محمد؛ امیر کندی و ساجده سرحدی، ۱۳۹۴، بررسی و تبیین ابعاد فقهی و حقوقی پدیده اختکار، همایش سراسری علمی پژوهشی شناخت اخلاق و آداب حسینی، شهرستان تایباد، شورای فرهنگی عمومی و اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی،
یکی از موضوعاتی که به شدت توسط پیامبر اکرم(ص) و ائمه هدی(ع) مورد نهی قرار گرفته، اختکار است. اختکار به دلیل آثار سوئی که در اقتصاد جامعه بر جای میگذارد، عامل مؤثری در جهت برهم زدن تعادل اقتصادی و زمینه ساز تحقق اقتصاد طاغوتی است. حیات مادی جامعه یکی از مقاصدی است که مورد اهتمام شارع مقدس است. سودجویان و فرصت طلبان در هر عصر و نظامی، در انتظار فرصت و به دست آوردن موقعیت به منظور تأمین اهداف نامشروع خود میباشند. آنها با انبار نمودن مایحتاج مردم به انتظار مینشینند تا یک شوک اقتصادی به بازار وارد سازند و در پی آن اجناس را با ثمن مضاعف وارد گردونه اقتصادی نماید. بنابراین پدیده اختکار یکی از مصادیق بارز تجاوز به حقوق اجتماعی محسوب میشود که پیامدهای زیانبار و آثار مخرب به همراه دارد و نظام حکومتی نباید در برابر آن بی تفاوت باشد در این نوشتار پس از تعریف اختکار به بررسی سند و دلالت روایات مربوط به اختکار نیز پرداخته است. در ادامه احکام حقوقی اختکار و نرخ گذاری بررسی می شود و آراء و نظریات فقها نیز مطرح شده و ادله و مبانی این احکام نیز مورد بحث قرار خواهد گرفت.

- ارجمندی فرد، منصوره، ۱۳۹۶، بررسی حقوقی احتکار و تطبیق آن با قاعده فقهی تسلیط، کنفرانس ملی رویکردهای نوین علوم انسانی در قرن ۲۱، رشت، دانشگاه امام صادق (ع) پردیس خواهران،

احتکار یکی از مصادیق ورود رویی و تعارض بین حقوق فرد و حقوق جامعه است زیرا مالک کالا به موجب حق فردی خود می تواند در مال خود به هر گونه خواهد تصرف کند ولی از سوی دیگر حفظ حقوق جامعه ایجاب می کند که مالک از تصرفاتی که موجب زیان رساندن به مردم است خودداری کند لذا حق مالکیت و قاعده ی تسلیط مالک بر اموال خود حقی مسلم و قطعی است ولی در مواردی که این حق با حقوق اجتماعی تعارض پیدا کند به حکم عقل و شرع باید حقوق اجتماعی را مقدم دانست و حقوق فردی طبعاً لازم است محدود و کنترل گردد. این ملاک ترجیح در مورد احتکار مصداق روشن و بین دارد و طبیعی است که حق جامعه بر حق مالک کالا حاکمیت پیدا می کند به همین جهت حاکم محترک را وادار به فروش کالا می کند. به عبارت دیگر مساله احتکار از مصادیق موانع قاعده ی تسلیط می باشد که در چهارچوب قاعده ی لاضرر می توان حکم به حرمت آن داد.

- خلف زاده، عبدالصمد، ۱۳۹۶، رویکردی نوین به پدیده جرایم اقتصادی از منظر آموزه های دینی و حقوقی، اولین همایش بین المللی فقه و حقوق، وکالت و علوم اجتماعی، همدان، دبیرخانه دایمی کنفرانس،

شکی نیست که دین مبین اسلام در آموزه های اخلاقی و حقوقی خود ضمن معرفی کدهای اخلاقی در معاملات، یک سری بایدها و نبایدهای حقوق نیز در نظر گرفته است. در قرآن کریم به منظور پیش گیری از وقوع جرایم اقتصادی نهفته در معاملات، از قبیل غش، غبن، کم فروشی، فروش مال غیر، سرقت، به پیروان خود دستورات لازم را سفارش است داده. از سوی دیگر موازین حقوق و در کنار آن کیفری نیز جهت درمان جرمه های اقتصادی مواد قانونی مناسبی نیز از متون دینی استنباط و استخراج نموده و در موسسات حقوقی در اختیار کاربران نهاده است. علم حقوق براساس رسالتی که ذاتاً برعهده دارد باید بپیش بینی تدابیری کارشناسانه وظیفه شناخت و مقابله با این جرایم را در جوامع مختلف عهده دار باشد برخی از جرایم اقتصادی از قبیل احتکار، ربا، اسراف، نمی توان از طریق

قانون با آنها برخورد کرد. در این پژوهش تلاش شده است ضمن مراجعه به متون دینی به ویژه به آیات و روایات و ضمن بررسی پدیده ی جرمه اقتصادی، رویکردی نوین از منظر دین و مبانی حقوقی به این پدیده اعمال شود.

- عصار، حسین و حسن کشاورز، ۱۳۹۴، اخلاق در کسب و کار، همایش سراسری علمی پژوهشی شناخت اخلاق و آداب حسینی، شهرستان تایباد، شورای فرهنگی عمومی و اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی،

در این پژوهش به بررسی کسب و کار حلال و اخلاق در کسب و کار از دید و رفتار امام حسین(ع) و ائمه ی اطهار می پردازیم. از نظر امام حسین ع و ائمه هر گونه غش در کار منع شده و یکی از اصول کلی کلی امام حسین(ع) رعایت کردن اخلاق کار بوده است که یکی در کسب و کار هیچ گونه فساد نباشد و از هر دروغی دوری کنیم، چون به نظر همه ی ائمه دروغ، اولین راه انحراف و دوری از اخلاق و اصولی است که همه ی انسان ها باید در کسب و کار رعایت کنند، است. در اسلام بر کار و تلاش برای به دست آوردن روزی حلال تأکید فراوانی شده است و در نگاه آموزه های دینی، پاک ترین درآمدها آن کسی است که از راه معامله و تجارتی صحیح و درست به دست آورده باشد. احتکار، ربا، قاچاق، غش در معامله، گرانفروشی و کم فروشی از مصادیق آفت در یک تجارت سالم هستند.

- حاتم پوری، نفیسه، ۱۳۹۴، جرایم مخل نظام اقتصادی و بررسی آنها از دیدگاه فقه اسلامی، کنفرانس ملی هزاره سوم و علوم انسانی، شیراز، مرکز توسعه آموزش های نوین ایران (متانا)

جرم هایی که برای رسیدن به امتیاز مالی غیر قانونی انجام می گیرند جرم اقتصادی نام دارند. در فقه جزای اسلام جرایم اقتصادی به صورت عام و خاص بیان شده که تحصیل چنین درآمدهایی و صرف آن در راه های غیر مشروع، حرام و باطل است. قوانین جمهوری اسلامی ایران نیز به ذکر این جرایم و مجازات آنها پرداخته است. از جمله مصادیق جرایم اقتصادی قوانین جمهوری اسلامی ایران؛ قاچاق کالا و ارز، پولشویی، احتکار، رشوه و ربا میباشد.

- ابراهیمی زاد جویمی، رقیه و فرج تلاشان، ۱۳۹۳، اصول اخلاقی اقتصادی در عرصه ی توزیع از دیدگاه قرآن و احادیث، فصلنامه پژوهش نامه معارف قرآنی

توزیع یکی از شاخصه های مهم اقتصاد در هر جامعه ای است، به طوری که نسبت شایسته بین تولید، مصرف و توزیع در هر اقتصادی یک ضرورت به شمار می رود. یکی از اصول موجود در علم اقتصاد متعارف، اصل توزیع می باشد که به نظر می رسد چنین اصلی بسیاری از آموزه های اسلامی همچون نهی از احتکار، تقسیم سرمایه و امر به میانه روی در توزیع و... را به چالش بکشد. لذا این مقاله با روش تحقیق تحلیلی توصیفی به بررسی آموزه های قرآنی و روایی در حوزه توزیع می پردازد و در جستجوی پاسخی مناسب برای مهم ترین اصول اخلاقی اقتصادی در عرصه توزیع است.

- عندلیب، محمد و محمد سلیمانی، ۱۳۹۶، شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر شکل گیری احتکار با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، دوفصلنامه مطالعات اقتصاد اسلامی.

احتکار یک از معضلات اقتصادی است که زندگی اجتماعی را تحت تاثیر قرار میدهد. وجود نارسایی در تامین کالاهای اساسی و اقلام مصرفی مورد نیاز مردم از سویی سبب افزایش قیمتها شده و به نوبه خود موجبات تنگ شدن معیشت آنان را فراهم می آورد و از سویی هم امنیت روانی مردم جامعه را تحت الشعاع قرار میدهد. متأسفانه در طی سالهای متمادی نوع برخورد با این پدیده، یک برخورد انفعالی و پسینی بوده است بدین گونه که برای شکسته شدن احتکار، فرد محترک ملزم به عرضه کالای خود به بازار میشده است. اگر سیاستگذاران اجتماعی شناخت دقیقی از علل شکل گیری احتکار نداشته باشند امکان مبارزه همه جانبه با آن را نخواهند داشت. این مقاله در پاسخ به این نیاز، ضمن شناسایی عوامل گوناگون فرهنگی اجتماعی، اقتصادی، حقوقی و سیاسی موثر بر شکلگیری احتکار، با روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) به اولویت بندی و وزن دهی این عوامل میپردازد؛ نتایج مطالعه حاکی از آن است که رواج فرهنگ بازار محور غربی عدم مدیریت صحیح شوکهای اقتصادی و از بین رفتن قبح احتکار در جامعه سه عامل اصلی اثرگذار بر شکلگیری احتکار هستند.

- دنکوب، ابوالفضل و فاطمه حسین آبادی، ۱۳۹۶، بررسی فقهی و حقوقی تعمیم احتکار، سومین همایش شرق شناسی، صلح و دیپلماسی فرهنگی، فرانکفورت آلمان، دانشگاه امام صادق (ع) - موسسه سفیران مبین.

یکی از موضوعات مهم در مبحث احتکار این است که آیا تنها منحصر به موارد مشخص یعنی گندم، جو، خرما، کشمش و روغن استیا این موارد از باب ذکر مصداق زمان صدور روایت بوده و در هر موردی که معیار و ملاک های احتکار یعنی: حبس و انبار کردن و احتیاجات ضروری عامه مردم نه فرد یا گروه یا شرکت خاص و قصد گرانی و طلب سود بیشتر و ایجاد تنگمعیشت و در زمان نیازمندی و کمبود و قحطی کالا تحقق یابد، احتکار صادق خواهد بود. در این مقاله پیرامون ادله طرفین و نقد و بررسی آن بحث شده و در نهایت قول تعمیم احتکار به موضوعات تجارت الکترونیک و غیر آن که از احتیاجات ضروری هر عصر باشد، پذیرفته شده است.

۴- اهداف تحقیق

الف- هدف اصلی

بررسی نقش قانون و سیاست جنایی در جلوگیری و کنترل احتکار.

ب- اهداف فرعی

- ۱- بررسی نقش شوک های اقتصادی ناشی از تحریم های اقتصادی و نفتی در ایجاد احتکار
- ۲- بررسی ترس از تورم و کمبود کالا و انگیزه های سود آوری در ایجاد توسعه معضل احتکار کالا

۵- سوالات تحقیق

الف- سوال اصلی

سیاست جنایی ایران در برابر پدیده احتکار چگونه است ؟

ب- سوالات فرعی

۱- بهترین راه پیشگیری از جرم احتکار چیست؟

۶- فرضیه‌های تحقیق

الف- فرضیه اصلی

از نظر قضایی سیاست جنایی ایران جهت مقابله با پدیده احتکار ایجاد وضعیت پیشگیرانه با استفاده از انواع ابزارهای قضایی و حقوقی می باشد.

ب- فرضیات فرعی

۱- بهترین راه پیشگیری از جرم احتکار پیشگیری اولیه از بزهکاری است یعنی زمینه های ابتکار جرم را باید کاهش داد یا از بین برد.

۷- روش انجام تحقیق

در این پژوهش از روش اسنادی و به شیوه تحلیلی توصیفی، استفاده شده است. هر پژوهشی مستلزم داشتن روش، استفاده از اندیشه و سرانجام حرکت و جستجو می باشد. در یک تحقیق درست، پژوهشگر بهتر است موضوع، روش، مخاطب و شرایط و ابزار تحقیق خود را معین کند. روش پژوهش به موضوع، اهداف پژوهش، فرضیه و امکانات اجرایی آن بستگی دارد. با توجه به اینکه در این پژوهش روش تحلیلی و توصیفی استفاده شده و روش گردآوری اطلاعات اسنادی و کتابخانه‌ای است ابتدا با جستجو در پایگاه‌ها و سایت‌های اینترنتی و بانک‌های اطلاعاتی و استنادی همانند: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، sid مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور (نورمگز)، تبیان، مگ ایران و سایت مراکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و سپس با مراجعه به کتابخانه‌های دیجیتالی ایران داک و برخی از کتابخانه مرکزی دانشگاه آزاد، با استفاده از کلمات کلیدی تحقیق حاضر شامل، احتکار، سیاست جنایی، جرایم اقتصادی، در بین منابع مختلف با توجه به موضوع انتخابی و تحقیقاتی انجام خواهد گرفت. با توجه به کتابخانه‌ای بودن پژوهش، لذا این پژوهش فاقد جامعه آماری و حجم نمونه